

Pélé Yoets

Halvaa - Hé

ידוע שהיא אחת מתרי"ג מצוות להלוות למי שצריך ללוות בין לעני בין לעשיר, אלא שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"מ עא, א) עני ועשיר, עני קודם. ואפלו לעכו"ם ברבית ולישראל בחנם ישראל קודם (תנחומא משבטים, יד). ואף על פי דבהלואה לעכו"ם ברבית נמי מקים מצות לנכרי תשיך (דברים כג כא), ויש לו רוח שאוכל פרות, מצות הלואה לישראל עולה על גביהן. ואבינו רוענו אינו חפץ בהפסד שלנו ואין מעצור לה' לשלם רוח פרות בעולם הזה כפליכפלים ממה שנותן העכו"ם. ואפשר דהכי נמי אם עשיר רוצה לקח בשכר בדרך התר בתורת עסקא ועני בחנם, עני קודם, וכל שכן הוא, שהרי בלקיחת שכר מישראל ליכא מצוה, ואף על גב דהלואה גופא לעשיר מצוה היא, אפשר דכשנותן בשכר להנאתו ליכא כל כך מצוה אפלו אם העשיר בקש ממנו שיעשה לו חסד זה שילוהו בשכר בשעת דחקו. ומיהו נראה שהכל לפי הצרך, שאם העני רוצה ללוות לקנות איזה דבר של מותרות דסגי בלאו הכי והעשיר רוצה לשלם את בעל חובו כדי שלא לבוא לידי בושה וכלמה ובזיון ושלא להפסיד את אמונתו (כגון בפריעת ה"פוליסא") שבאותו פרק חבלי יולדה יבואו לעשיר, כל כי הא בודאי העשיר קודם דהוא ניהו העני באותה שעה יותר מכל העניים: ובודאי שלא נאמר זו דלעכו"ם בשכר וישראל בחנם ישראל קודם, אלא למי שהרחיב ה' את גבולו ויש לו מקום להרויח כדי חייו ממקום אחר ואינו מלוה לעכו"ם ברבית אלא כדי לקים מצות לנכרי תשיך, אז מצות הלואה לישראל קודם, אבל אם צריך לו לקח שכר משום כדי חייו הרי אמרו חייו קודמין. אך דא

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

עקא שעכשו פתח פתוח מצאו לומר שעכשו הכל צריך לכדי חייו, ואוהב כסף לא ישבע כסך (קהלת ה ט), ומוצא לעצמו טענת פטור לומר שאין ביכלתו להלוות בחנם, והלוא אלקים יחקר זאת כי הוא יודע אם יכול אם לא יכול, ולפי שטבע אנוש שדורש טוב לעצמו ועינו רעה בשלו, לכך החמירה תורה באזהרה וכתב (דברים טו ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחיק האביון. ופרשו רבותינו ז"ל (ב"ב י א) שחשוב כעובד עבודה זרה. כתיר, הכא, בליעל, וכתוב התם, יצאו אנשים בני בליעל. ולפי חמר שבו יחרד האיש וילפת, ולפם מאי דכתיב (שם) קרבה שנת השמטה. איכא למשמע, דאפלו אם יש מקום לחוש להפסד ממון לא ימנע מלהלוות וה' ישלם לו: ובודאי שהכל לפי מה שהוא אדם, וידוע שלכל דבר אפלו דבר טוב ומדת חסידות, יש גבול וקצבה וצריך פלס ומאזני משפט שלא להטות לאחת משתי הקצוות, אלא אמצעי שלם, וכדתנן (אבות ב א) איזוהי דרך ישרה, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. וכבר אמר החכם (חובות הלבבות בהקדמה) מכלל הזהירות שלא תהא זהיר הרבה, וכל שכן בענין זה שעליו נאמר (תהלים קיב ה) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט. ובודאי שלא טוב לעשות באפן שתכלה קרנא ולא יוכל להתמיד לעשות הטוב ויצטרך הוא לבריות, אלא זוהי דרך ישרה שיבר לו האדם, שאם חננו ה' עשר ונכסים יותר מכדי צרך פרנסתו, יפריש חלק מנכסיו כברכת ה' אשר נתן לו, או אם הוא נוהג מנהג טוב להפריש מעשר מאשר מרויח, חלק ממנו יהא מנח אצלו להלוותו הלואות חן וחסד, וזה יהיה קרן קים לעשות בו מצוה זו כל ימי חייו, ואף כי אחר מותו לא יהיה חפשי מן המצוות ותהי צדקתו עומדת לעד ותלך לפניו ולאחריו צדקתו: ואם לא יוכל עשות זאת בחייו, לפחות זכור יזכר בעודנו באבו, שלא לעזב לאחרים כל חילו ולמשבק נפשה ערטילאי, ולא

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

יסמך על שלחן בניו שישלחו לו פרי צדקתם, אלא יעשה צואה כדת מה לעשות באפן המועיל שלפחות מעשר עזבונו או חלק מסים מנכסיו יהיה לו לעצמו להיות קרן קים ביד נאמן לרוח קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד לעשות צדקות והלואות. ויותר טוב אם יניח איזה קרקע לענין זה, שהארץ לעולם עומדת. וכמה יערב לו ויבשם לו בכל פעם שתלך אחריו צדקתו ופרי מעלליו יאכל, אזי יתן הודאה על חלקו ויתחרט על שלא עשה יותר. וגם לזה צריך פלס ומאזני משפט, שאם בניו תלמידי חכמים ועניים הם קודמים לרחם עליהם כרחם אב על בנים, ולהחזיק בידם שיעמדו על המשמר על התורה ועל העבודה: וכשיבוא להלוות יקים דברי חכמים שאמרו (ב"מ עה, ב) המלוה את חברו שלא בעדים עובר על (ויקרא יט יד) לפני עור לא תתן מכשל וגורם קללה לעצמו, ולכן לא יעבר על שום הלואה, בין בממון בין בפרקמטיא שלא יעשה שטר שלא בעדים, או כתב יד בכל תקף שיהא חשוב כמו שטר ושיגבה בו אפלו מנכסי יתומים קטנים, ולא לחוש לפשיטי דספרא או ילמד לכתב לעצמו, שכמה פעמים יקרה מקרה בלתי טהור שלא יוכל לגבות חובו מחמת שאין לו שטר, או כתב יד, ואז שניו יחרק ונמס וישוע ואין מושיע, וכדאי הוא שיפסיד ממנו על שעבר על דברי חכמים. ואם בא להלוות לאיש שאינו בטוח כל כך, לא ילוה לו כי אם על המשכון, ויותר טוב אם ינהג כן עם כל אדם אפלו בטוח כדי שלא לביש את מי שאינו בטוח ושלא להטיל קנאה ושנאה, לכן יותר טוב שכל יודעיו יכירוהו שאינו מלוה בלא משכון אפלו למלך, ומה גם כי לא תדע מה ילד יום וכמה בני אדם שכבו עשירים וקמו ממתתם עניים, ולכן אמרו, משכון בבית שלום בבית. ואם איש עשיר הוא, יקח ממנו מעט רוח כדי להוסיף על הקרן של הלואות, אך לעני ילוה בחנם הלואות חן וחסד. ואם יודע שאין ללוה מה למשכן כנגד הלואה, לפחות יבקש ממנו ערב טוב: ואם יודע בו שגם ערב אינו מוצא, אז אם שואל ממנו שיעור

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

שאם יאכלנו יוכל לסבלו והוא בחזקת איש טוב ויש לו מקום להרויח שיוכל לשלם את חובו, אם ירצה אז ילוה לו פעם אחת על אמונתו, אך לא יתן לו חוב על חוב עד שיהא מעביר אחד ואז ישוב ירחמנו כאותו שעור, ולא יסמך על אמונתו להוסיף להלוות לו הרבה, דשכיחי רמאי שיגדלו פרע ארבע וחמש פעמים עד שיחזיקו אותו לנאמן, ויתנו לו הרבה ואז יאכל גם אכול את כספם, לכן בל יוסיף ויתן לו אותו השעור אפלו על מנת שיאכלהו. אך לאיש שמחזיקו לרמאי לא ילוה לו כלל בלי משכון, וכדי שלא ישיאנו יצרו להחזיק לכל אדם לרמאים ושלא להלוות לשום אדם בלי משכון ונמצא כאלו נועל דלת בפני לווים, שהרי על הרב אינו כל כך באפשרות ללוות ולתן משכון עד שנמנע מללוות, ולכן בזאת יבחן אם הוא באמת חשוד אצלו שהוא רמאי או אם הוא עצת יצרו, יציר בעצמו בינו לבין קונו על דרך אמת, אם היה זה האיש בא אצלו ללוות הימנו בשכר ורוח טוב אם היה מאמינו ומלוה לו, אז יהא מחשב שכר מצוה כנגד השכר והרוח שהיה נותן לו הלואה ויאמינהו להלוות לו בחנם אפלו בלא משכון, ואם לא היה מאמינו להלוות לו אפלו בשכר, אז לא יאמינהו בלא משכון:

ועל כל פנים אם איש עני הוא ושואל ממנו דבר מועט, אפלו אם קרוב הדבר אצלו שלא יוכל לשלם, אל ישוב דך ונכלם, ויתן לו על מנת שלא ישלם באפן שלא יהיה הלואה רשע כשלא ישלם, שאז הוא עובר משום לפני עור, ולא סגי במה שהוא מוחל לו בלבו, שהרי על כל פנים הלואה לאסורא קא מכון, שלפניו אינו גלוי שמחל לו, אלא צריך שיפרש שיחותיו לו ויאמר לו, אל תצטער על שאין אתה יכול לשלם כי לא איכפת לי והריני כאלו התקבלתי, ואם ירחיב ה' את גבולך אזי תשלם לי. ובזה לו יהיה זכיה בשתי מצוות, הלואה וצדקה, וה' ישלם לו, כדכתיב (תהלים לז כא) וצדיק חונן ונותן. ופרשו רבותינו זכרונם לברכה כשלוה רשע ולא ישלם הצדיק המלוה חונן ונותן במתנה כדי שלא לעבר על לפני עור וכדי שלא יענש שום אדם בסבתו.

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

אי נמי צדיקו של עולם חונן ונותן ומשלם לו את החוב ממקום אחר באופן שעושה מצוה לא ידע דבר רע ומי שהוא יהודי כשר שמאמין באמונה שלמה באלו דברים של רבותינו ז"ל הנאמרים באמת, לא יקשה בעיניו אם הלואה סלע לעני בשעת דחקו ואכל ממנו, שיאמין באמונה שלמה שכבר ה' שם כספו באמתחתו ביתר שאת, ולא ירע לבבו באחיו האביון ולא יהא נועל דלת בפני לווים במקום הראוי להלוות בלי משכון על דרך האמור: אמנם כשהיה הלואה מרבה ואין האיש בטוח, לא ילוה בלי משכון כדי שלא יהא תוהה על הראשונות, ולא ידחנו בדברים לומר לו, לך ושוב, אשוב אראה, וכן לא יעשה כמנהג איזה עשירים שחושבים לעשות נדיבות לב וצדקה ובמקום צדקה תהיה צעקה, שבבוא אליו איש עני לחלות פניו שיתן לו בהלואה דרך משל עשרה אריות וחושש עליו שלא יפרעם לו אומר, הילך שני אריות בתורת מתנה וה ישאר בקש לך, ושתים רעות עושה, אחד שאינו נותן לו די מחסורו, ויותר היה חפץ העני שיתן לו העשרה בתורת הלואה לנוח מעצבו ממה שנתן לו שנים במתנה, כי לאחר עמלו שחשב מחשבות עד שהוציא מסוה הבושה מעל פניו לבוא לחלות פני עשיר זה סוף שיצא בפחי נפש, וצר לו מאד בחשבו אנה יפנה לעזרה, אם זה שחשב שקרוב הדבר שימלא שאלתו עשה כן איך ילך למקום אחר. ועוד רעה חולה שבמה שנותן לו אלו שני האריות במתנה נועל דלת בפני העני, שלא יבוא עוד אצלו לבקש הלואה, כי יאמר עתה יחשב העשיר שאני תובע בפה שיתן לי עוד בתורת מתנה מאחר שידעתי כי זה דרכו:

הנה כי כן הטוב טוב, שכשאינו יכול למלאת רצון העני יאמר לו בפרוש שאין ידו משגת באותו פרק ויפיסנו בדברים ויפק לרעב נפשו שיאמר לו, חי נפשי, צר לי עליך אחי והייתי חפץ לעזרך בכל נפשי, אך מה אעשה שאין ידי משגת. ואם יש לו אך אינו רוצה לתן בלי משכון יאמר לו בפרוש שיביא משכון וילונו. ואם אינו רוצה לדכא את העני, יוכל לשנות ולומר לו, אני אין לי,

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

אבל אם תרצה תביא לי משכון ואבקש לך מאוהבי. ואם לא ירצה להלוות לו לא יתן לו באותו פרק צדקה, דנפק חרבא כדבר האמור:

וכשילוח על המשכון יפרש שיחותיו בכתב וחתימת יד הלוה שאם לא יפרע לו לזמן הקצוב יהא רשאי למכר המשכון שלא ברשות בית דין ואפלו בשוקא חריפא, ושיהא המשכון באחריות הלוה ושיהא נאמן על פי דבורו הקל על כל אשר יאמר. וכל כיוצא בזה יפרש בכתב מפרש כדי שלא תאנה אליו רעה תחת טובה ונחם על הטובה חס ושלום, וכדי שלא יהא לבני אדם תרעמת עליו. והדרך הטוב, שאותו חלק ממון שהפריש לענין זה ימסרהו ביד שלישי, ויצוה עליו להתנהג בדרך זה שלא לתן בלי משכון ובכתב מפרש כדבר האמור, ואז אין מקום לתרעמת כי שליח עושה שליחותו ואינו רשאי לשנות. וכבר אמרו רבותינו ז"ל (יבמות סג א), שהמלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר (ישעיה נח ט) אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני. ופרשו המפרשים דרצונם לומר בשעת דחקו של מלוה, שאף על פי שבאותו פרק הוא דחוק למעות ידחק עצמו יותר להלוות לעני:

ומצות הלואה אינו רק במעות אלא גם בפרקמטיא. אם נותן לו בהקפה ואינו מוסיף על דמי המקח לתן לו יותר ביקר בשביל שהוא בתורת הקפה מצוה קעבד ועולם חסד יבנה. ומאחר שדרך לתן בפרקמטיא בהקפה אפלו לעכו"ם ואינו קשה עליו כל כך כמו הלואת ממון, בקל יוכל איש לקים מצוה רבה זו, דכתיב (ויקרא כה לה) כי ימוך אחיך ומטה ידו והחזקת בו. שהיא הגדולה שבצדקות, ויתן לו בפחות ממה שמוכר לאחרים כדי שישאר לו מקום להרויח, כמו שפרשו רבותינו ז"ל על פסוק (שם שם יד) וכי תמכרו ממכר שיתן לו באפן שגם הקונה יהיה לו ממכר וירוויח בו ויגבה ממנו בפרוטות מעט מעט שכל פרוטה ופרוטה מצטרף לחשבין גדול, ויכול להיות סבה שיתפרנס בכבוד מיגיע כפיו ושיעשה קרן ויוכל להגיע לעשר גם כן בעזר

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

משדי. על כגון זה נאמר (משלי כא כא) רדף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. ומכל מקום טוב לגבר שיבחר לו אפן משא ומתן שלא יצטרך לתן בהקפה, שהרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה נו, ב): טב קרא מקרי. פרש רש"י, טוב מעט רוח ביד מהרבה בהקפה. ואמרו על חסיד אחד, שהיה מתפלל הרחמן יצילני מפזור הנפש, דהינו פזור ממונו שהוא פזור הנפש. ובפרט הנותנים לאנשי מקומות רחוקים וצריכים לשום לדרך פעמיהם בדרכים שהם בחזקת סכנה כדי לגבות ויכולים לומר בנפשנו נביא לחמנו. וטוב פת חרבה ושלוה בה (משלי יז א). וברכת ה' היא תעשיר (שם י כב) אם נגזר עליו שיהא עשיר המרבה לא המעיט והממעיט לא החסיר:

Voyons plus clair

Une mise en perspective des grandes thématiques de l'actualité à la lueur de l'érudition juive véritable.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions